

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 44/23

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ע' גרוסקופף
כבוד השופט א' שטיין

העותר: התנועה למען איכות השלטון בישראל

נגד

המשיבים: 1. היועצת המשפטית לממשלה
2. המשנה ליועצת המשפטית לממשלה
3. ראש הממשלה בנימין נתניהו

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותר: עו"ד תומר נאור; עו"ד רן יוסף

בשם המשיבים 1-2: עו"ד שרון רוטשנקר; עו"ד רן רוזנברג

בשם המשיב 3: עו"ד מיכאל ראבילו; עו"ד רועי שכטר
עו"ד אופק ברוק

פסק-דין

השופט א' שטיין:

1. ביום חמישי, 29.12.2022, הושבעה הממשלה ה-37 בפני כנסת ישראל, והמשיב 3, מר בנימין נתניהו, נבחר לכהן כראש הממשלה.

2. ביום ראשון שלאחר מכן, 1.1.2023, הוגשה העתירה שלפנינו, אשר הוכתרה כ"עתירה דחופה למתן צווים על תנאי, צו ביניים, ובקשה לקיום דיון דחוף", ובה נתבקשנו להוציא מלפנינו צווים כדלקמן:

א. "צו על תנאי כנגד המשיבים 1-3, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא תיערך חוות הדעת למניעת ניגוד עניינים בכהונתו של המשיב 3 כראש ממשלה, בדומה לחוות הדעת למניעת ניגוד עניינים בכהונתו של המשיב 3 כראש הממשלה ה-35, אשר מחייבת את המשיב 3".

ב. "צו על תנאי כנגד המשיבים 1-2 המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יביאו את חוות הדעת המחייבת למניעת ניגוד העניינים בכהונת המשיב 3 כראש הממשלה בפני הציבור".

3. כן התבקש צו ביניים אשר מורה למשיב 3 להימנע מעיסוק בשורה של נושאים – זאת, עד אשר תיערך ותפורסם חוות דעת עדכנית למניעת ניגוד עניינים בכהונתו כראש ממשלה.

4. בהתאם להחלטתי, הגישו המשיבים את תגובתם לעתירה, ובה נטען כי דין העתירה להידחות על הסף מהטעמים הבאים: (1) אי מיצוי הליכים; (2) היות העתירה מוקדמת; וכן (3) הפיכת העתירה לבלתי אקטואלית סמוך לאחר הגשתה. כל זאת – מהטעמים שיפורטו להלן.

5. במסגרת התגובה, דווח לנו כי ביום 17.1.2023 שלחה היועצת המשפטית לממשלה מכתב למשיב 3, ובו נמסר לו כדלקמן:

"חלות בעניינך גם בכהונתך הנוכחית הקביעות שקבע בית המשפט העליון במסגרת בג"ץ 3056/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה (פורסם בנבו, 25.3.2021), אשר אישר חוות דעת למניעת ניגוד עניינים כתוצאה של ההליך המתנהל בעניינך בבית המשפט המחוזי בירושלים. זאת, בכפוף להערות ולהבהרות מסוימות כמפורט בסעיף 43 לפסק דינה של כבוד הנשיאה א' חיות".

משכך הוא, נטען כי דין העתירה להידחות על הסף, שכן היא אינה אקטואלית עוד.

6. כן דווח לנו, כי ביום 20.12.2022 הודיע לעותרת המשיב 2, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי), כי ככל שיעלה בידי המשיב 3 להקים ממשלה, יוסדרו היבטי ניגוד העניינים שנוגעים לו. חרף הבהרה ברורה זו, מייד לאחר הקמת הממשלה ראתה העותרת לטוב בעיניה להגיש עתירה זו, מבלי להקדימה בפנייה מוקדמת למשיבים. מטעם זה – כך נטען לפנינו על ידי המשיבים – דין העתירה להידחות על הסף.

7. לבסוף, נטען כי העתירה הוגשה עוד בטרם היה זמן מספק למשיבים 1-2 להשלים את מלאכתם ולגבש חוות דעת בנוגע לניגוד ענייניו של המשיב 3. משכך הוא, נטען כי דין העתירה להידחות על הסף בהיותה מוקדמת – שכן במועד בו הוגשה העתירה טרם התקבלה החלטה סופית על-ידי הרשות.

8. לאחר עיון בתגובת המשיבים, סברתי כי אכן יש ממש בטענה כי דין העתירה להידחות על הסף. בהתאם לכך, הוריתי לעותרת להודיע האם היא עומדת על עתירתה במתכונתה הנוכחית.
9. עוד בטרם השיבה העותרת להחלטתי, הגישו המשיבים 1-2 בקשה להגשת מכתב נוסף ששוגר על ידי היועצת המשפטית לממשלה בקשר עם הסדר ניגוד העניינים של המשיב 3 – מכתב שנוגע "למעורבותו ביוזמות לשינויים במערכת המשפט אשר עומדים כעת על הפרק".
10. לאחר שקיבל את הסכמתי לכך, הגיב המשיב 3 לבקשת המשיבים 1-2 האמורה, ובמסגרת תגובתו ביקש מאתנו "לקבוע, כי חוות הדעת החדשה שהמשיבה 1 מבקשת להגיש לתיק לא מהווה יישום של האמור בחוות דעת היועץ המשפטי לממשלה (ד"ר אביחי מנדלבלוט) מיום 2.11.2020 בעניינו של ראש הממשלה (להלן: "הסדר ניגוד העניינים משנת 2020"). כן ביקש מאתנו המשיב 3 לקבוע כי "חוות הדעת החדשה אינה מחייבת את ראש הממשלה". אעיר כי הבקשה האחרונה היא בגדר בקשת סעד שלא היה לה מקום במסגרת ההליך שלפנינו – זאת, מאחר שהמשיב 3 הוא משיב ואינו בגדר עותר נגד החלטות היועצת המשפטית לממשלה.
11. ביום 2.3.2023 דחיתי את בקשת המשיבים 1-2 להגשת הודעת עדכון. זאת, מאחר שמצאתי שאין בהודעת העדכון שהגשתה נתבקשה כדי להשפיע על תוצאות ההליך שלפנינו שעניינו עתירה במתכונת שהעותרת בחרה להגישה. בהקשר אחרון זה, אוסיף ואבהיר כי לא מתקני עתירות אנחנו ולא נעמיד את עצמנו במקום העותרים בנעליהם. כמו כן הוריתי לעותרת, באותו מועד, להודיע האם עודנה עומדת על עתירתה.
12. ביום 6.3.2023 הודיעתנו העותרת כי היא עומדת על עתירתה. בהודעה זו נאמר כי "העותרת דוחה את כל טענות המשיבים בתגובתם המקדמית ודי בטעם זה כדי להמשיך בבירור העתירה. לגישה של העותרת, יש מקום לבירור טענות העתירה במסגרת ניהול ההליך, ואין בטענות הסף שהועלו כדי למנוע את בירורה". סתמה ולא הוסיפה דבר.
13. כפי שכבר צויין על ידי, עתירה זו הוגשה עוד בטרם היה סיפק בידי המשיבים 1-2 לגבש הסדר ניגוד עניינים מחייב ביחס למשיב 3, ומבלי שנשלחה אליהם פנייה כלשהי – קל וחומר, פנייה סדורה – על-ידי העותרת. ואם בכך לא היה די, הרי שאחרי הגשת העתירה, ובסמוך מאוד למועד הגשתה, התייתר הצורך בבירורה מהטעמים שמניתי. בנסיבות אלה, ומשבחרה העותרת שלא לטפל בכשלים שנפלו בעתירתה, ברי הוא כי דין העתירה להידחות על הסף.
14. אוסיף ואציין כי אין זאת הפעם הראשונה שבה מגישה העותרת לבית משפט זה עתירות שזמנן לא הגיע, אשר תוקפות מהלכים שטרם הושלמו והחלטות שטרם נתקבלו – מבלי להראות הצדקה מיוחדת לכך שמקורה בצורך חיוני למנוע יצירת מצב-דברים שאינו הפיך (ראו, בין היתר: בג"ץ 2241/02 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' ראש

הממשלה - מר אריאל שרון (13.3.2002); בג"ץ 7179/06 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל, פסקה 5 (04.1.2007); בג"ץ 5551/10 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת (25.3.2012); בג"ץ 5551/10 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת, פסקה 15 (נבו 25.03.2012); בג"ץ 3831/19 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הוועדה למתן היתרים, פסקה 9 (נבו 31.7.2019); בג"ץ 7928/19 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' בנימין נתניהו, ראש ממשלת ישראל, פסקה 13 (12.12.2019); בג"ץ 1648/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 4 (4.3.2020); בג"ץ 1853/20 התנועה למען איכות השלטון נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 4 (10.3.2020). העותרת באה בשערינו כמי שמקדמת את טובת הציבור; וגם אחרי שהנחתי שפיה ולבה שווים ושכוונותיה טובות – לא אוכל להימנע מלהעיר כי טוב תעשה העותרת אם תקפיד על הכללים אשר נקבעו בפסיקתנו בעניין הגשתן של עתירות לבג"ץ (ראו: בג"ץ 840/22 עמותת האמת תנצח נ' ראש הממשלה, פסקאות 8-9 (6.2.2022)).

15. העותרת טענה בהודעת העדכון מטעמה כי יש מקום להבהיר היבטים שונים בנוגע להסדר ניגוד העניינים של המשיב 3, ועל-כן עלינו להמשיך בבירור העתירה. דא עקא, העותרת לא ביקשה כל סעד בעניין זה במסגרת עתירתה הנוכחית, ואף לא ביקשה לתקן את עתירתה. בנסיבות אלה, להעלאת הטענה כאמור לא היה מקום.

16. סוף דבר – דין העתירה שלפנינו להידחות על הסף. העותרת תישא בהוצאות המשיבים 1-2 בסך של 5,000 ש"ח; כן תישא העותרת בהוצאות המשיב 3 בסך של 2,500 ש"ח בלבד – אחרי ההפחתה שעלינו לעשות בשל המהלך הדיוני חסר-הבסיס אשר ננקט על ידי משיב זה.

ניתן היום, כ"ו באדר התשפ"ג (3.2023.19).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט